

**NON.
NO.
NEIN.**

Say No!
Stop
violence
against
women

Vardarbība pret sievietēm sakņojas sieviešu nevienlīdzīgā stāvoklī sabiedrībā, un tas atspoguļo nelīdzsvaroto sociālās, politiskās un ekonomiskās varas sadalījumu sabiedrībā starp sievietēm un vīriešiem. Tā ir viens no mūsdienās izplatītākajiem cilvēktiesību pārkāpumiem un diskriminācijas veids, kas sievietēm rada vai var radīt fizisku, seksuālu, psiholoģisku vai ekonomisku kaitējumu vai ciešanas ⁽¹⁾. Vardarbība pret sievietēm apdraud sieviešu cieņu un integritāti un rada nopietnu kaitējumu ģimenēm, kopienām un sabiedrībām. Aplēses liecina, ka ES katra trešā sieviete (jeb 61 miljons no 185 miljoniem) kopš 15 gadu vecuma ir pieredzējusi fizisku un/vai seksuālu vardarbību ⁽²⁾.

Vardarbības pret sievietēm patiesos apmērus ir grūti noteikt, jo par to joprojām netiek pietiekami ziņots un tā vēl arvien tiek stigmatizēta, tāpēc gadījumi, par kuriem tiek paziņots, ir tikai aisberga redzamā daļa. Latvijā policijai drīzāk uzticas tikai nedaudz vairāk kā 60 % iedzīvotāju ⁽³⁾, un tas ir ievērojami mazāk nekā ES kopumā (vairāk nekā 70 %).

EIGE 2015. gada Dzimumu līdztiesības indeksa rezultāti liecina, ka valstīs, kur iedzīvotāji vairāk sliecas uzticēties tiesu iestādēm, atklātības līmenis attiecībā uz vardarbību ir augstāks ⁽⁴⁾. Tiek lēsts, ka Latvijā vardarbību ir pieredzējušas 39 % sieviešu, un tas ir par 6 % mazāk nekā ES kopumā ⁽⁵⁾.

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts ir aprēķinājis, ka ar partneru vardarbību pret sievietēm saistītās izmaksas Latvijā varētu sasniegt 442 miljonus eiro gadā. Šis aprēķins ir veikts saskaņā ar EIGE 2014. gada pētījumā ⁽⁶⁾ izmantoto metodiku, ko dalībvalstis var izmantot pašas, kā to 2016. gadā ir izdarījusi Igaunija ⁽⁷⁾.

Ko atklāj fakti?

- Laikposmā no 2012. gada līdz 2015. gadam vismaz 15 sievietes Latvijā ir noslepkavojuši partneri. Katru gadu aptuveni 60 sieviešu gūst smagus miesas bojājumus partneru vardarbības incidentos ⁽⁸⁾.
- No visiem atklātajiem pret sievietēm vērstas vardarbības gadījumiem aptuveni 40 % ir notikuši ģimenē ⁽⁹⁾.
- Latvijā 2013. gadā ir ziņots par 47 sieviešu izvarošanas gadījumiem ⁽¹⁰⁾. Savukārt 2015. gadā ir ziņots par 24 izvarošanas gadījumiem un 11 cita veida seksuālas vardarbības pret sievietēm gadījumiem ⁽¹¹⁾.
- Pamattiesību aģentūras 2014. gada apsekojuma rezultāti liecina, ka Latvijā 39 % sieviešu kopš 15 gadu vecuma ir pieredzējušas fizisku un/vai seksuālu vardarbību, un 31 % Latvijas iedzīvotāju apgalvo, ka draugu un ģimenes lokā pazīst kādu sievieti, kas ir cietusi no vardarbības ģimenē ⁽¹²⁾.

Kad uzticēšanās līmenis policijai ir zems, ir mazāka varbūtība, ka upuri ziņos par vardarbību.

Vai vardarbība pret sievietēm Latvijā ir noziedzīgs nodarījums?

Lai gan Latvijā nav īpašu tiesību aktu par vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, uz daudziem vardarbības pret sievietēm veidiem, tostarp fizisku vardarbību, seksuāliem uzbrukumiem un izvarošanu, attiecas Kriminālkodeksa vispārīgie noteikumi. Jebkāda veida vardarbība pret partneri vai radnieku ir atbildību pastiprinošs apstāklis. Sieviešu dzimumorgānu kropļošana ietilpst vispārīgo noziedzīgo nodarījumu kategorijā un ir sodāma arī tad, ja tiek veikta ārpus valsts ⁽¹³⁾.

Kas tiek darīts, lai Latvijā izskaustu vardarbību pret sievietēm?

2008. gadā tika pieņemta pirmā valsts Programma vardarbības ģimenē mazināšanai 2008.–2011. gadam. Tās mērķi bija apzināt vardarbības ģimenē izplatību Latvijā, informēt sabiedrību par problēmām, kas saistītas ar vardarbību ģimenē, un veicināt attiecīgo iestāžu sadarbības koordinēšanu ⁽¹⁴⁾.

Ministru kabinets 2014. gada janvārī ir apstiprinājis valsts Cilvēku tirdzniecības novēršanas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam. To mērķis ir novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību, nodrošināt aizsardzību un palīdzību cilvēku tirdzniecībā cietušajiem, pilnīgi ievērojot viņu cilvēktiesības, un veicināt starpnozaru sadarbību šā mērķa sasniegšanai. Šis valsts pamatnostādnes ir valdības trešais plānošanas dokuments cilvēku tirdzniecības novēršanai ⁽¹⁵⁾.

Labā prakse kā ceļvedis

2015. gadā pirmo reizi ir ieviesti valsts finansēti sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no vardarbības ģimenē cietušām un vardarbību veikušām pilngadīgām personām. No vardarbības cietušām personām paredzētie pakalpojumi ietver sociālās rehabilitācijas kursus un profesionālu psihologu un juristu konsultācijas. Vardarbību veikušām personām valsts nodrošina individuālas konsultācijas un grupu nodarbības vardarbīgas uzvedības mazināšanai ⁽¹⁶⁾.

Rehabilitācijas pakalpojumi vardarbību veikušām personām ir ieviesti, pamatojoties uz veiksmīgu pilotprojektu, ko 2011.–2013. gadā organizēja Labklājības ministrija sadarbībā ar piecām vietējām pašvaldībām. Visas pašvaldības pilotprojektu ir novērtējušas ļoti atzinīgi ⁽¹⁷⁾.

Kā tiek aizsargātas sievietes un meitenes?

2014. gada martā ir stājušies spēkā jauni noteikumi par aizsardzību pret vardarbību ģimenē ar mērķi mazināt vardarbību ģimenē un aizsargāt (potenciālos) cietušos. Saskaņā ar šiem noteikumiem policijai ir tiesības likt vardarbīgai personai atstāt mājokli un ierobežot atgriešanos tajā, kā arī aizliegt vardarbību veikušām personām tuvoties (potenciālajam) cietušajam uz laiku līdz astoņām dienām⁽¹⁸⁾. Gadījumos, kad nedraud tūlītējas briesmas, cietušais var iesniegt tiesā pieteikumu par aizsardzību pret vardarbību. Tiesai ir pienākums vienas dienas laikā izskatīt lietu un izdot aizsardzības rīkojumu.

Latvija 2016. gada maijā ir parakstījusi Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvenciju), bet vēl nav to ratificējusi. Stambulas konvencija ir vistālejošākais starptautiskais līgums šā smagā cilvēktiesību pārkāpuma apkarošanai.

Latvijā ir 23 ģimenes krīzes centri / sieviešu patvēruma vietas ar kopskaitā 1084 gultasvietām sievietēm un bērniem.

Kāda palīdzība ir pieejama Latvijā?

Nevalstiskās organizācijas "Skalbes" bezmaksas krīzes tālrunis (67222922/27722292) darbojas visu diennakti septiņas dienas nedēļā⁽¹⁹⁾.

Vardarbībā cietušo palīdzības dienesta bezmaksas informatīvais tālrunis (116006) ir pieejams no plkst. 07.00 līdz 22.00.

Bezmaksas uzticības tālrunis cilvēku tirdzniecības mazināšanai (28612120) darbojas visu diennakti septiņas dienas nedēļā. To uztur NVO "Patvērums "Drošā māja"".

Latvijā ir 23 ģimenes krīzes centri / sieviešu patvēruma vietas ar kopskaitā 1084 gultasvietām sievietēm un bērniem. Patvēruma vietas ir lielākajā daļā novadu, un dažas no tām ir atvērtas visu diennakti⁽²⁰⁾. Latvijas lielākajās pilsētās ir aptuveni 20 sieviešu centri, ko uztur nevalstiskās organizācijas un pašvaldības⁽²¹⁾.

Latvijā ir 23 ģimenes krīzes centri / sieviešu patvēruma vietas ar kopskaitā 1084 gultasvietām sievietēm un bērniem.

Krīzes tālrunis (67222922/27722292) un vardarbībā cietušo palīdzības dienesta bezmaksas informatīvais tālrunis (116006)

Beigu piezīmes

- (¹) Eiropas Padome (2011). *Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu un tās paskaidrojuma raksts*. Eiropas Padomes līgumu sērija, Nr. 10.
- (²) Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (2014). *Vardarbība pret sievietēm — ES mēroga apsekojums. Galvenie rezultāti*. Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga.
- (³) Eiropas Komisija (2016). *Eiropabarometrs*. Pieejams: <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Chart/getChart/themeKy/18/groupKy/88>
- (⁴) Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (2013). *Dzimumu līdztiesības indekss. Ziņojums*. Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga. Pieejams: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Gender-Equality-Index-Report.pdf>
- (⁵) Turpat. Atklātības līmenis attiecībā uz vardarbību ES kopumā ir 33 %.
- (⁶) Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (2014). *Aplēses par izmaksām, ko rada ar dzimumu saistīta vardarbība Eiropas Savienībā*. Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga.
- (⁷) Ar vardarbību ģimenē saistītās izmaksas Igaunijā (publikācija igauņu valodā). Pieejams: https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Sotsiaal/Norra/vagivalla_hind.pdf
- (⁸) Labklājības ministrija (2015). Informatīvais ziņojums par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē gadījumiem, to izplatību un dinamiku 2014. gadā.
- (⁹) Turpat.
- (¹⁰) Eurostat un UNODC kopīgie dati (2013).
- (¹¹) Valsts policijas dati (2016).
- (¹²) Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (2014). *Vardarbība pret sievietēm — ES mēroga apsekojums. Galvenie rezultāti*. Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga.
- (¹³) 2016. gada nogalē tika izskatīts likumprojekts "Grozījumi Likumā par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību", saskaņā ar kuru sieviešu dzimumorgānu kropļošana tiks atzīta par krimināli sodāmu.
- (¹⁴) <http://eige.europa.eu/gender-based-violence/methods-and-tools/latvia/national-programme-against-domestic-violence-2008-2011-report-results-programme>
- (¹⁵) https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/national_strategy_for_the_prevention_of_trafficking_inhuman_beings_2014-2020_summary_en_1.pdf
- (¹⁶) [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/510008/IPOL_IDA\(2015\)510008_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/510008/IPOL_IDA(2015)510008_EN.pdf)
- (¹⁷) Turpat.
- (¹⁸) <http://likumi.lv/doc.php?id=265314>
- (¹⁹) WAVE 2015. gada ziņojums par specializētu sieviešu atbalsta pakalpojumu lomu Eiropā (2015). Valsts informācija — Latvija. Pieejams: http://files.wave-network.org/researchreports/WAVE_Report_2015.pdf
- (²⁰) Turpat.
- (²¹) Turpat.

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) ir ES dzimumu līdztiesības kompetences centrs. Lai atbalstītu politikas veidotājus un institūcijas to centienos realitātē nodrošināt dzimumu līdztiesību starp sievietēm un vīriešiem ikvienam Eiropas iedzīvotājam, EIGE sniedz tam nepieciešamās zināšanas un salīdzināmus un ticamus datus par dzimumu līdztiesību Eiropā.

European Institute for Gender Equality
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LIETUVA
Tālr. +370 52157444
E-pasts: eige.sec@eige.europa.eu

Plašāka informācija

<http://eige.europa.eu>
<http://www.twitter.com/eurogender>
<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>
<http://www.youtube.com/eurogender>
<http://eurogender.eige.europa.eu>

Publikāciju birojs

Print	MH-01-16-747-LV-C	978-92-9493-485-7	10.2839/369270
PDF	MH-01-16-747-LV-N	978-92-9493-487-1	10.2839/336627